

[Poul Schlüter.]

vien efter begivenhederne i Tjecoslovakiet har forstærket deres evne til forsvar meget væsentligt, og efter min opfattelse ville det under disse omstændigheder næsten være en invitation til en gentagelse af Tjecoslovakieteksperimentet, hvis Vesteuropa øjeblikkelig slækkede på sit beredskab.

På lidt længere sigt melder sig måske spørgsmålet om, hvorledes ansvaret for Vesteuropas sikkerhed skal fordeles mellem USA og Europa selv. Det har i lang tid været et amerikansk ønske, at Vesteuropa selv i højere grad skulle bære byrderne ved opretholdelse af det vesteuropæiske forsvarsapparat. Samtidig har man appelleret til større vesteuropæisk politisk sammenhold. Vi står jo over for et præsidentvalg i USA, og meget taler for, at der kan blive tale om en vis omvurdering af USAs holdning til Europa, uanset hvorledes præsidentvalget falder ud.

Jeg tror, vi må indstille os på, at Europa selv i årene fremover både politisk og militært i højere grad må tage vare på sine egne affærer. Vesteuropas uafhængighed vil naturligvis også vokse i samme omfang, som Vesteuropa selv klarer sine egne problemer. Netop nu efter tragedien i Tjecoslovakiet tror jeg, det vil være helt afgørende for at bevare stabiliteten og for at kunne skabe nye reelle afspændingsmuligheder — og det er naturligvis målet — at de europæiske NATO-lande giver udtryk for en ubrydelig indbyrdes loyalitet; jeg tror, de må samarbejde politisk og militært bedre, end de har gjort i de senere år. Jo mere splittelse i Vesteuropa, jo større risiko for en fortsættelse af den militante sovjetiske linje, fordi dens muligheder for succes bliver større og fristelsen mere uimodståelig. Og hvis de mindre NATO-lande i Europa vægrede sig ved at bære en rimelig del af den økonomiske byrde ved fællesforsvaret, ville der let kunne opstå en eksklusiv akse mellem Bonn og Washington, og en sådan udvikling ville ikke være ønskelig. Vore muligheder for indflydelse og påvirkning i vor egen del af verden ville blive mindre.

Det er dybt ulykkeligt, at vi må konstatere, at Sovjetunionen, for sådan ser det jo ud, endnu ikke er modnet til en virkelig gennemgribende afspænding i Europa. Alt tyder altså desværre på, at Sovjetunionen

og visse andre østeuropæiske stater en tid endnu ligesom har brug for den kolde krigs utiltalende atmosfære som et våben, der kan sikre regimernes greb om magten i deres egne stater. Alligevel må det være vor opgave at fortsætte afspændingsbestrebelserne. Intet må her lades uforsøgt, heller ikke selv om det på forhånd kan se sort og dystert ud.

En ting vil jeg gerne fremhæve, og det er det forhold, at det har jo ikke været Danmarks eller andre NATO-landes formål med de afspændingsinitiativer, som er forsøgt gennem de senere år, ligesom at drive en kile ind mellem Østeuropa og Sovjetunionen. Vi har ikke ønsket at skabe samarbejdsvanskeligheder i forholdet mellem de kommunistiske stater indbyrdes, men således har Sovjetunionen måske opfattet det.

Det ser ud til at blive en meget vanskelig opgave i de nærmeste år at få skred i optøningen, men vi skal forsøge. I Tysklands spørgsmålet først og fremmest ønsker måske Sovjetunionen at fastholde status quo, og Tysklands spørgsmålet er naturligvis kernepunktet i den europæiske spænding. Der vil nok gå lang tid, hvor Sovjetunionen fører en politik, som er ganske reaktionær over for forslag, der kan forrykke noget som helst nuværende faktum i Europa. Jeg tror, man skal sige disse ting i dag, selv om man må gøre det uden nogen glæde.

Hr. Per Hækkerup anlagde et synspunkt på mulighederne for virkelig afspænding, som jeg gerne vil tilslutte mig. Jeg tror, det er rigtigt, at en afgørende afspændingsperiode nok først kan komme, når de sovjetiske ledere selv finder tiden inde til en begyndende liberalisering af samfundsstrukturen i deres eget land. At afspænding skulle kunne etableres på grundlag af liberaliseringstendenser i enkelte mindre østeuropæiske stater, har begivenhederne desværre lært os at man ikke kan regne med. Vi skal udnytte de muligheder, der måtte vise sig for at etablere en europæisk sikkerhedskonference; vi skal arbejde på dens forberedelse; men det er ikke realistisk at tro, at en sådan konference med udsigt til resultater kan etableres i den allernærmeste fremtid — og jeg tilføjer: desværre.

I det fremtidige arbejde for ny afspænding må vi forsøge stadig bedre politiske, økono-